

TS/BNS/07-02

10 Ocak 2007

**AVRUPA BİRLİĞİ MÜZAKERELERİ
“İŞLETMELER VE SANAYİ POLİTİKALARI” FASLI İLE İLGİLİ
TÜSİAD MÜZAKERE POZİSYON BELGESİ**

1. Genel Tutum

AB'nin sanayi politikası, yapısal değişikliklere uyumun hızlandırılarak rekabetin güçlendirilmesini, yeni iş imkanlarının yaratılmasına müsait ortam ile yerli ve yabancı yatırımlarla AB çapında büyümenin desteklenmesini öngören stratejilerin kuvvetlendirilmesini amaçlamaktadır. AB'nin sanayi politikası aynı zamanda küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin (KOBİler) faaliyet gösterdiği iş ortamının geliştirilmesini de hedeflemektedir. Bu politika özelleştirmeyi ve yeniden yapılandırmayı içermektedir. Rekabete dayalı piyasa ekonomisinin güçlendirilmesi, düzenleyici altyapının yenilikçiliği teşvik etmesi, yeniliklere uyum sağlanması, insan kaynağının geliştirilmesi, çevre dostu yatırım ve teknolojilerin teşvik edilmesi gibi unsurlar AB sanayi politikasının öncelikleridir.

AB'nin sanayi politikası, temel olarak politika ilkelerinden ve sanayi politikası bildirimlerinden oluşmaktadır. AB danışma forumları ve Topluluk programlarıyla bildirimler, tavsiyeler ve KOBİler ile ilgili deneyim değişimleri, KOBİlerin ortak tanımı temelinde, işletmeler politikasının iç pazar genelinde oluşumu ve eşgüdümünü geliştirmeyi amaçlamaktadır. İşletmeler ve sanayi politikalarının uygulanması, ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde yeterli idari kapasitenin bulunmasını gerektirmektedir. Bu müktesebat başlığı altında genel sanayi politikasına ilişkin sektörel bazı düzenlemeler üye ülkeleri bağlayıcı nitelikte değildir. Sanayi politikası alanı direktiflerle değil, Komisyon, Konsey ve Parlamento kararlarıyla düzenlenmektedir.

Türkiye'deki sanayi yapısı ağırlıkla, geleneksel sektörlerle yönelik kompleks olmayan ürünleri küçük üretim ölçeklerinde üreten ve temel rekabet kaynakları olarak düşük maliyet ve üretimde esnekliği ön plana çıkaran geleneksel firmalardan oluşmaktadır. 2003 yılında oluşturulan Ulusal Program ile hukuki, düzenleyici ve idari çerçevesini modernleştirmek için Türkiye İşletmeler ve Sanayi Politikaları faslındaki öncelikler şirket kuruluşu, istihdam (yabancıların çalışma izinleri), sektörel lisanslar, arazi temini ve arsa geliştirme, vergi ve teşvikler, gümrükler ve teknik standartlar, fikri mülkiyet hakları, doğrudan yabancı yatırım mevzuatı, yatırım promosyonu ve KOBİler olarak belirlenmiştir. Reform sürecinde bu 10 kilit reform alanında 10 teknik komite kurulmuş ve teknik komitelerin başkanlarıyla Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Dış Ticaret Müsteşarlığı, DPT Müsteşarlığı, TÜSİAD, TOBB, YASED ve TİM temsilcilerinden oluşan Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Komitesi (YOİKK) oluşturulmuştur.

AB ile Türkiye arasında tanıtıcı ve ayrıntılı tarama toplantıları 27-28 Mart 2006 ve 4-5 Mayıs 2006 tarihlerinde tamamlanmıştır. Bu faslın diğer fasıllara olan entegre yapısından dolayı

diğer aday ülkelerde faslın müzakere sürecine direk olarak açılması yerine, diğer başlıklarda müzakereler sürdükçe bu alanda da müktesebat uygulamasındaki ilerleme izlenmiştir.

2) Müktesebata Uyum

Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan 2005 ve 2006 yılı İlerleme Raporları, 27-28 Mart 2006 ve 4-5 Mayıs 2006 tarihlerinde yapılan tanıtıcı ve ayrıntılı tarama toplantıları, Katılım Ortaklığı Belgesi ve Türkiye'nin 2003 yılı Ulusal Programı göz önüne alındığında Türkiye'de bu alanda aşağıdaki konular öne çıkmaktadır:

- Sanayi stratejisi bakımından, Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013), orta vade programı (2006-2008) ve yıllık program (2006) gibi politika belgeleri doğrultusunda, Türkiye büyük oranda AB işletme ve sanayi politikası esaslarını takip etmektedir.
- Türkiye'de son üç yıl içerisinde AB sürecinde sanayi politikalarının AB politikalarına uyumu çerçevesinde belirli adımlar atılmıştır. Bu bağlamda 2003 yılından itibaren Ulusal Programda da belirtilen Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu, yabancıların istihdamına ilişkin süreçleri basitleştiren “Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun”, devlet yardımlarının en önemlilerinden biri olan yatırım indiriminin otomatik olarak uygulanmasını mümkün kılan 4842 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun çıkarılmıştır.
- Türkiye'nin halihazırdaki mevzuatı (Borçlar Kanunu, Ticaret Kanunu, Yasal Faiz ve Gecikme Faizi Kanunu ve İcra ve İflas Kanunu da dahil olmak üzere), ticari işlemlerde geç ödemeye mücadele konusundaki AP ve Konsey'in 2000/35/EC sayılı direktifiyle uyum içerisindedir. Ancak, özellikle kapsam, tanımlar ve ödeme sürelerine ilişkin boşluklar ve şeffaflık eksikliği bulunmaktadır.
- 2005 İlerleme Raporundan itibaren sanayi politikalarındaki gelişmelere hız verilmiştir. Türkiye'nin Küçük İşletmelere Yönelik Avrupa Sözleşmesi'ne uyumlu bir KOBİ stratejisi bulunmaktadır.
- KOBİ tanımının AB normları çerçevesine uydurulduğu “Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik” 18 Kasım 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir.
- Ayrıca KOBİleri desteklemeye yönelik olarak Türkiye, KOBİler için çok yıllık programda yer alarak, 9 adet Euro-info merkezi kurmuş ve kredi garanti fonları oluşturarak 22 BEST projesine iştirak etmiştir. Türkiye ayrıca LIFE ve e-CONTENT'e katılmış olup, e-TEN programlarına iştirak edecektir. Özellikle KOSGEB tarafından idare edilen borçlandırma ve kredi programı kapsamında, şirketler için teşvik programları uygulanmıştır.
- Esnaf ve sanatkârlara yönelik kredi garanti sistemi ile mikro-kredi sistemi henüz somut sonuçlar vermemiştir. KOBİlere devlet bankalarınca sübvans edilen krediler verilmektedir.
- Mevcut Doğrudan Yabancı Yatırım Kanunu (DYY) sürecin basitleştirilmesini hedeflemekle birlikte, özellikle kamu ihaleleri, vergilendirme, fikri mülkiyet hakları, anti-tröst politika, devlet yardımlarının izlenmesi ve devlet tekellerinin yeniden yapılandırılmasına ilişkin sektörel mevzuat, Kanunun çerçevesiyle bağdaşmamaktadır.

- 2006 yılında Başbakan'ın başkanlığını yaptığı ve önemli yabancı yatırımcı firmalar ile sanayi derneklerinin Yönetim Kurulu Başkanlarının katılımından oluşan Yatırım Danışma Konseyi bazı politika önerilerinde bulunmuştur. Hazine Müsteşarlığı, yabancı yatırımcılara bilgi sunmak için bir yatırım portalı oluşturmuştur.
- Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı'nın kurulmasına yönelik kanun 4 Temmuz 2006 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Ajans, Ankara'da kurulacak olup, bağımsız idari ve mali bir yapıyla Başbakanlığa bağlı olacaktır.
- Şirket kurmak için gerekli süre bir güne indirilmiştir. Ancak, 2006 yılı İlerleme Raporu uyarınca, özellikle gereksiz bürokrasinin azaltılması gibi hususlarda iş ortamının geliştirilmesi için ilave düzenlemelere ihtiyaç bulunmaktadır. Tüzel yönetim şartları tam olarak uygulanmamaktadır.
- İş ortamında genel bir iyileşme meydana gelmiş olmakla birlikte, adli sistemin şeffaflığının ve yasal hükümlerin kesinliğinin artırılması, ekonomik kararlara ilişkin belirsizliklerin azaltılması amacıyla vergilendirme sisteminin basitleştirilmesi ve yüksek enerji maliyetleri ile bilhassa KOBİlere ilişkin döner sermaye eksikliğinin ele alınması dahil olmak üzere bir dizi alanda ilave çaba gösterilmesi gerekmektedir.
- 2006 yılında belirli alanlarda, sektör bazında politika çerçevesi ve uygun danışma mekanizmaları oluşturulması için kanunlar kabul edilmiştir. Ancak, sektör bazında stratejiler bulunmamaktadır. 31 Ağustos 2006 tarihinde Türkiye, demir-çelik sanayi ile ilgili olarak Ulusal Yeniden Yapılandırma Programını, Komisyona sunmuştur.
- Özelleştirme ihalelerinde kamuya duyurma şartları her zaman tam olarak yerine getirilmemiştir. Ayrıca liman özelleştirmeleri başta olmak üzere, özelleştirme süreçleri uzun zaman almakta ve yargı süreçleri ile yavaşlamaktadır.

Özel Sektör Açısından Öncelikli/Hassas Konular:

- AB'ye üyelik sürecinde tarımda istihdam kaybı çok hızlı gerçekleşmektedir. 1985 sonrasındaki dönemde tarımın toplam istihdamdaki payı İspanya, Portekiz ve Yunanistan'da sırasıyla %15'den %6'ya, %20'den %11'e ve %27'den %16'ya düşmüştür. Sanayide yaratılan yeni istihdam tek başına tarımdaki istihdam kaybını karşılayacak boyutta değildir. Bu durumda hizmet sektörünün de yeni istihdam yaratılmasına elverişli şekilde geliştirilmesi gerekmektedir.
- Yüksek çapta istihdam yaratılan hizmet sektöründe verimliliğin otomatik olarak artmasının zor olduğu unutulmamalıdır. Bir yandan istihdam yaratılırken bir yandan verimlilik artışlarının da sağlanabilmesi için bugüne kadar yeterince yatırım yapılmayan özellikle katma değeri yüksek alanlarda hızlı büyümenin teşvik edilmesi gerekmektedir.
- Çin ve Hindistan'ın Türkiye ve birçok orta gelirli gelişmekte olan ülke için yaratmış olduğu tehdit Türk ekonomisinde ve özellikle Türk sanayinde önemli yapısal değişiklikleri zorunlu kılmaktadır. Türkiye'nin öncelikle katma değeri yüksek, orta ve uzun vadede Avrupa'ya yakınlığın avantajından da yararlanarak rekabet gücünü koruyabileceği sektörlerde hızlı atılımlar yapması gerekmektedir.

- Elektronik ve beyaz eşya gibi sektörlerde şu anda teknoloji geliştirmek konusunda oldukça geriden gelen Türk şirketlerinin bu alanda atacakları adımlar mutlaka desteklenmeli, lisanslı teknoloji transferinin ötesinde imitasyon ve inovasyona yönelik AR-GE yatırımları teşvik edilmelidir. Aksi takdirde ağırlıklı olarak teknolojiyi dışarıdan transfer eden Türk şirketlerinin bu sektörde hızlı bir şekilde gerçekleşecek teknolojik yeniliklere ayak uyduramayıp ciddi bir darboğaza girmesi muhtemeldir.
- İmalat sanayinin işçi maliyetleri açısından cazibesini yitiren İstanbul ve Batı Anadolu'nun büyük kentlerinden diğer bölgelere kaydırılması gerekmektedir. Bu bölgesel kaymayı teşvik edecek bölgesel politikaların oluşturulmaması halinde birçok iş yeri ayakta kalamayacak, kısa ve orta vadede önemli çapta istihdam kaybı meydana gelecektir.
- Kayıt dışı üretimin kayıt altına alınmasına yönelik önlemlerin alınması sanayinin global düzeyde etkin üretim ve rekabet gücünü koruması için hayatidir.

Öncelikli/Hassas Konularda Uyum Sürecine ilişkin TÜSİAD görüşleri:

Türkiye Sanayi Stratejisinde geçmişten beri süregelen teşviklerle desteklenme yönteminden vazgeçilip, rekabetçi bir yaklaşıma dayanan, sektörün potansiyelini öne çıkaran, özel sektörün deneyim ve işgücünden faydalanan proaktif politikalar izlenmelidir. Türkiye'nin sanayi stratejisine yönelik çerçeve, sadece bugüne ve Türkiye'ye bakarak değil, dünyadaki mevcut ve muhtemel gelişmeleri, bilim ve teknolojiadaki eğilimleri, diğer sektörlerle etkileşimi, sosyal yapıdaki değişim ve ihtiyaçları da dikkate alarak tasarlanmalıdır.

Sanayi sektörünün teşvikler, istihdam, eğitim, teknoloji ve Ar-Ge, finansmana erişim gibi temel sorunları sanayinin gelişiminde önemli yer tutmaktadır. AB'nin uygulamakta olduğu Lizbon Stratejisi, AB ekonomilerinin çok daha rekabetçi ve dinamik bir yapıya kavuşmasını hedeflemektedir. Lizbon Stratejisiyle birlikte AB'de üretim, tüketim kalıpları, şirket organizasyonları, istihdamın niteliği, sanayinin yapısı ve finansman yöntemleri hızlı bir değişim gösterecektir. Türkiye hem bu değişime ayak uydurmalı, hem de değişimin doğuracağı boşluğu doldurabilmelidir. Bu bağlamda Türkiye'nin istihdam politikası, oluşturulacak sanayi stratejisi ile uyum içinde olmalıdır.

AB'nin Lizbon Stratejisi, rekabetçiliği ve dinamik bir ekonomik yapıyı vurgularken, girişimcilik ve yenilikçiliğin altını önemle çizmiştir. Bu açıdan, Türkiye'de girişimcilik ve yenilikçiliğin gelişmesi için, ekonomik, teknolojik ve yasal altyapı ile insan kaynaklarını kapsayan politikalar izlenmesi gereklidir. Bu ise, yatırım ortamının iyileştirilmesinden girişimcilik destek mekanizmalarının geliştirilmesi ve finansman seçeneklerinin artırılmasına, üniversite-sanayi işbirliğinin güçlendirilmesinden girişimcilik eğitimlerinin yaygınlaştırılmasına, yenilikçi sanayi kümelenmelerinin oluşturulmasından KOBİ'lere Ar-Ge ve inovasyona yönelik işletme desteği hizmetleri verilmesine kadar geniş bir alanda çalışmaların gündeme gelmesini gerektirmektedir.

Kayıt dışı üretimin kayıt altına alınması, işgücü üzerindeki vergi ve prim yükünün azaltılması, istihdam destek hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve girişimciliğin teşvik edilerek ilave istihdam yaratılması ile dinamik bir sınai işgücü oluşturulmalıdır.

3. Müktesebatı Uygulama Kapasitesi

Sanayi faslında AB Müktesebatına uyum ve uygulama için idari yapıya ilişkin resmi bir düzenleme söz konusu değildir. Ancak, politika yapımı ve uygulamada bazı birimlerin önemi bilinmektedir.

İşletme ve sanayi politikalarının oluşturulması ve eşgüdümünden sorumlu merkezi birim Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'dır. İşletme politikasının diğer ilgili Bakanlık ve işletmeler ile uyumlu ve entegre bir şekilde yürütülmesi önem taşımaktadır.

İdari yapıdaki yetersizlikler, uygulama ve prosedür eksikliğinden dolayı etkin ve saydam bir şekilde faaliyet gösteremeyen KOSGEB yeniden düzenlenmeli ve aksaklıklar giderilmelidir.

Yatırım Destek Tanıtım Ajansı Temmuz 2006 tarihinde kurulmuştur. Yabancı yatırımlar ve ihracatı teşvik konularında sorumlu bir birimin kurulması konusundaki çalışmalar devam etmektedir.

Bölgesel kalkınma ajanslarının eksikliği sanayi politikalarının yerel düzeyde etkin bir biçimde uygulanması önünde önemli bir engel oluşturmaktadır.

Türkiye, uygun sektörel politika önlemlerini almak için yeterli kapasiteye sahiptir. Ancak, Türkiye'nin rekabet ve politika önlemlerinin tesirlerini değerlendirme kapasitesini iyileştirmesi gerekmektedir. Bu süreçte sektörel derneklerin etkin bir rol oynaması hem sektörlerin gelişimi hem de sanayi için hayati önem taşımaktadır. Bu doğrultuda, Türkiye'nin sektörel politikalarının doğru yönde gelişebilmesi için, sektörel derneklerin, sektörlerine ilişkin araştırma, değerlendirme ve politika geliştirme faaliyetlerini etkinleştirmeleri gerekmektedir.